

СКАРБ РИМСЬКИХ ІМПЕРАТОРСЬКИХ ДЕНАРІЇВ ЗІ СЕЛА СЛОВІТА НА ЛЬВІВЩИНІ: СТАРІ ТА НОВІ ДАНІ

Назар ДЕМСЬКИЙ¹ , Кирило МИЗГІН²

¹ Історико-краєзнавчий музей села Словіти та околиць,
вул. І. Богослова, 1а, 80735, с. Словіта, Львівська обл., Україна,
e-mail: arheologiaslovita@gmail.com,

² Варшавський університет,
вул. Краківське Передмістя, 26/28, 00-927, Варшава, Польща,
e-mail: kvmyzgin@gmail.com,

Розглянуто історію і сучасний стан досліджень скарбу римських імператорських денаріїв, випадково відкритого 1975 р. біля с. Словіта (Львівська обл.). Депозит було виявлено під час розширення дороги на південно-східній околиці села. Зауважено, що перше коротке повідомлення про скарб, здійснене у газеті «Труд», містило кілька помилкових свідчень. Завдяки архівним джерелам, зокрема неопублікованій «Історії села Словіта» місцевої вчительки історії Марії Занік, вияснено, що справжнім відкривачем депозиту був не Ярослав Кіндрат (як вважали раніше), а житель сусіднього села Якторів – Михайло Куниця. Також встановлено, що одними з перших на місце знахідки потрапили місцеві діти-пастухи, у яких згодом монети вилучила міліція. Встановлено, що сама М. Занік разом з учнями на місці виявлення знайшла ще три монети. Увесь скарб у кількості 270 шт. передано до місцевого музею у с. Словіта, а не до музею в м. Золочів, як це помилково зазначав Володислав Кропоткін, проте 1981 р. музей було тимчасово закрито, а після його відновлення у 1992 р. скарбу монет в експозиції та фондах уже не було. Опубліковано новітню знахідку денарію, яка входила до його складу та була випадково знайдена 2019 р.: денарій імператора Тита, відкарбований у 80 р. у Римі (RIC II.1² Titus 122). Стверджено, що ця знахідка не тільки посередньо підтверджує місце розташування депозиту, але і його дуже ранню хронологічну структуру – цей скарб міг бути залишений населенням з однієї з навколишніх пам'яток ранньоримського або пізньоримського часу (липицької, пшеворської або черняхівської культур). Зауважено, що сам скарб перебував в гущі ареалу скарбів римських денаріїв, тобто в регіоні, де варварське населення мало давню та активну традицію користування римськими монетами й депонування їх. Типологічно найближчим до скарбу зі Словіти може бути депозит із с. Хідновичі Львівської обл.

Ключові слова: Словіта, римські імператорські денарії, скарб, денарій Тита, римський час.

Скарби римських монет не часто трапляються на заході України¹. Вони становлять цінне джерело для вивчення внутрішньо- та зовнішньоекономічних, соціальних і військово-політичних процесів у Барбарікумі. Початок фіксації як поодиноких знахідок римських монет, так і їхніх депозитів у цьому регіоні припадає на першу половину XIX ст., проте в «еру металодетекторів» ці процеси набули масовості. Ця стаття присвячена скарбу, виявленому майже пів століття тому біля с. Словіта тодішнього Золочівського р-ну (тепер – Львівського) Львівської обл.

¹ Автори висловлюють щире подякую професору Ярославові Онищуку за допомогу в підготовці публікації.

Депозит, імовірно в кілька сотень монет, було випадково виявлено на початку 1975 р. під час розширення дороги на південно-східній околиці села, в ур. За копані (рис. 1, 2). Місце знахідки розташоване на північному схилі пагорба висотою близько 380 м н.р.м., який прилягає до прокладеної біля нього дороги (рис. 1, 3). Перші свідчення про скарб опубліковані в короткому повідомленні «Подарок римського імператора» («Подарунок римського імператора») у газеті «Труд», у номері від 25 лютого 1975 р., тобто практично відразу після його відкриття [Чернобров, 1975]. У тексті короткої замітки міститься інформація, що скарб нібито знайшов тракторист колгоспу ім. 17 вересня Ярослав Кіндрат під час проведення земляних робіт у Золочівському р-ні (без зазначення назви населеного пункту). Вказано також кількість монет – 500 шт., датованих часом імператора Веспасіана [Чернобров, 1975]. Повний зміст замітки повторно опубліковано 2000 р. у праці Владислава Кропоткіна із приміткою, що монети зберігаються у краєзнавчому музеї м. Золочева [Кропоткин, 2000, с. 51, № 2275]. Однак треба зауважити, що в 1970-х роках музею у Золочеві ще не існувало.

Рис. 1. Місце знахідки скарбу у с. Словіта (1 – на Google Maps; 2 – фото Н. Демського, 2023) та монета Тита (3) з нього (фото без масштабу)

Fig. 1. Place of discovery of the hoard from the village of Slovita (1 – on Google Maps; 2 – photo of N. Demskyi, 2023) and a coin of Titus (3) from its composition (photo without scale)

Детальнішу історію відкриття скарбу описала вчителька історії Марія Занік² у нарисі про с. Словіта. На жаль, нарис не опублікований, а його рукопис перебуває у приватному архіві

² Марія Андріївна Занік (1941 р. н.) – уродженка с. Словіта, з 1973 р. по 1994 р. – краєзнавець, учителька історії, завуч у Словітській середній школі.

авторки. Під час бесіди з М. Занік було ретельно верифіковано подану інформацію, тому, на наш погляд, її можна вважати достатньо достовірним джерелом.

Отже, опираючись на записи М. Занік, можна стверджувати, що в газеті «Труд» присутні щонайменше дві помилки. По-перше, у повідомленні Івана Черноброва відкривачем скарбу помилково названо Ярослава Кіндрата. Насправді, він проживав за 50 м на північний схід від місця виявлення і роботи з розширення дороги проводили на його прохання (що могло стати причиною помилки). Справжнім відкривачем скарбу був житель сусіднього села Якторів (тоді – Ясенівка) Михайло Куниця, який працював водієм трактора [Занік, 2009]. Згідно із записами М. Занік, монети виявлено в піщаному ґрунті на глибині близько 0,5 м від сучасної поверхні у глиняній посудині, яка, на жаль, не збереглася [Занік, 2009]. Крім того, дослідниця історії села пояснювала, що основну частину монет становили денарії Веспасіана та Фаустіни Старшої, а загальна кількість зібраних і переданих до музею екземплярів становила 270 шт. [Занік, 2009]. Одними з перших на місце знахідки потрапили місцеві діти-пастухи [Занік, 2009]. Наступного дня вчитель української мови і літератури Словітської середньої школи, а також завідувач сільського музею Микола Янішевський³ повідомив місцеву владу й міліцію про відкриття. Дільничний інспектор вилучив монети у школярів та місцевих жителів і згодом передав їх до краєзнавчого музею с. Словіти [Занік, 2009]. За спогадами Марії Занік, у наступні роки вона разом з учнями продовжувала пошуки монет і навіть виявила ще три екземпляри, які також передала до сільського музею [Занік, 2009]. На жаль, їхня загальна кількість у скарбі залишається невідомою.

У сільському музеї монетами опікувався його завідувач М. Янішевський. У 1981 р., на наступний день після його передчасної смерті, партійне керівництво колгоспу ім. 17 вересня без складення відповідного акта вилучило ключі від музею у його дружини Ольги Янішевської. Музей поступово занепадав, інвентарні книги зникли, а багато артефактів загадково пропало. У 1992 р. за погодженням із завідувачем Золочівського відділу культури Теодором Кукурузою було прийнято рішення перенести музейну експозицію з Народного дому с. Словіта до Словітської середньої школи. Натоді римські монети в експозиції вже були відсутні. Подальша доля вкраденої частини скарбу залишається невідомою.

Нещодавно історія Словітського скарбу одержала неочікуване продовження. У 2019 р. до фондів відновленого історико-краєзнавчого музею с. Словіти й околиць⁴, потрапив денарій Тита (інв. № 206) (рис. 1, 1). Монету знайшов місцевий житель⁵ за допомогою металодетектора на відстані близько 40 м від виявленого 1975 р. скарбу. Опис монети:

AR; денарій; Рим; 80 р. н. е.; RIC II.1² Titus 122.

Аверс: IMP TITVS CAES VESPASIAN AVG P M, голова Тита в лавровому вінку, вправо.

Реверс: TR P IX IMP XV COS VIII P P, задрاپіроване квадратне сидіння, зверху три півмісяці в напівкруглому обрамленні.

Віднайдення цієї монети на значній відстані від депозиту можна пояснити її переміщенням разом із землею під час розширення дороги або її загубили місцеві діти-пастухи. У будь-якому разі ця знахідка має велике значення: вона не тільки уточнила місцезнаходження депозиту, а й на сьогодні є єдиною монетою з комплексу, доступною для вивчення.

³ Микола Олексійович Янішевський (1929–1981) – вчитель української мови та літератури Словітської середньої школи. У 1965 р. заснував у будівлі Народного дому краєзнавчий музей, якому 1968 р. Постановою Верховної Ради УРСР надано звання «Народний музей», а М. Янішевському – заслуженого діяча культури. У музеї було зібрано велику колекцію нумізматики, предметів археології, побуту тощо. Передчасно помер у віці 52 роки.

⁴ Рішенням сесії Словітської сільської ради № 364 від 17.09.2018 р. утворено Історико-краєзнавчий музей с. Словіти та околиць, який розмістили у приміщенні колишнього краєзнавчого музею в одній із кімнат Народного дому с. Словіта. 2 лютого 2022 р. його офіційно взято на облік (наказ департаменту з питань культури, національностей та релігії Львівської обласної державної адміністрації № 16 від 2.02.2022 р.).

⁵ Він побажав залишитися анонімним, проте, користуючись нагодою, хочемо висловити йому щире подяку за передану монету.

Щоби краще зрозуміти значення Словітського скарбу римських денаріїв у системі старожитностей Східної Європи римського часу, зробімо невеличкий екскурс у минуле мікрорегіону.

Село Словіта розташоване на відрогах Гологірського горбогір'я. Із північної частини воно оточене рівнинними сільськогосподарськими угіддями, а з південної – лісовим масивом, що простягається від с. Унів Перемишлянського до с. Гологори Золочівського р-нів. Тут бере початок р. Перегноївка, яка впадає у р. Полтву – басейн Західного Бугу. Унікальні природні умови, тобто родючі ґрунти та розташування на Балто-Чорноморському вододілі, зумовили заселення цих теренів ще з періоду мезоліту [Терський, Майорчак, Демський, 2019, с. 16]. Ця місцевість стала контактною зоною для багатьох археологічних культур різного періоду. Упродовж 2018–2021 рр. Західноподільська археологічна експедиція Комунального закладу Львівської обласної ради «Львівський історичний музей» у співпраці з Історико-краєзнавчим музеєм с. Словіта виявила, збирила й опрацювала підйомний матеріал із десятка різночасових археологічних пам'яток [Терський та ін., 2020].

Околиці Словіти були заселені ще в ранньоримський період. Про це свідчать зібрані археологічні матеріали, які зберігаються у музеї Словіти та околиць. В ур. За Рудою, розташованому за 3 км на північний захід від села, розташована пам'ятка липицької культури Кривичі III, де знайдено і передано до музею сильнопрофільовані римські фібули I–II ст. н. е. (тип Альмгрен 68) (рис. 2, 4), а також три римські монети періоду Римської республіки. Ця пам'ятка – нетипове поселення липицької культури, оскільки розташована на рівнинній території [Терський та ін., 2020, с. 162].

В ур. Берлиїв, що за 2 км на південний захід від ур. За Рудою, 2020 р. археологічна експедиція КЗ «Історико-краєзнавчий музей» (м. Винники Львівської обл.), кафедри археології та спеціальних галузей історичної науки Львівського національного університету ім. І. Франка та історико-краєзнавчого музею с. Словіти й околиць провела дослідження кремаційного поховання (пам'ятка Словіта IV), яке можна датувати II ст. н. е. і пов'язати із західнобалтськими культурними впливами [Онищук, 2021].

На відстані 2 км на південний захід від Словіти, в ур. Запотіччя, розташована пам'ятка римського часу Якторів III (III–IV ст. н. е.). На основі зібраного речового матеріалу її можна віднести до черняхівської культури. Крім того, місцеві жителі тут виявили і передали до музею три римські імператорські денарії: Адріана⁶, Антонія Пія (з портретом Фаустіни Старшої)⁷ та Марка Аврелія⁸ (інв. № 207–209) (рис. 2, 1–3) [Терський та ін., 2020, с. 162].

Отже, територія села в римський час перебувала в контактній зоні кількох культур. Імовірно, знайдений у Словіті скарб могло залишити як населення липицької [про денарії у середовищі липицького суспільства див.: Онищук, 2018, с. 206–207], так і пшеворської або черняхівської культур [див.: Магомедов, 2006; Мызгин, 2013]. Точній культурній атрибуції скарбу заважає відсутність його археологічного контексту. Певну відповідь на це запитання могла б дати посудина, у якій перебували монети, проте, як ми вже зазначили, вона не збереглася.

На жаль, відсутність інформації хоча би про приблизний склад скарбу створює чимало проблем. Нагадаємо, що, згідно з газетною публікацією 1975 р., депозит складався винятково з денаріїв часів Веспасіана, тоді як в рукописі Марії Занік зазначено, що основну його частину становили денарії Веспасіана й Антоніна Пія (для Фаустіни Старшої). Звісно, ситуація, за якої монети тільки одного або двох емітентів були єдиними чи абсолютно домінуючими в комплексі, малоімовірна – на території Барбарікуму такі депозити поки що невідомі.

⁶ Рим, 121 – 123 рр., RIC II.3² 498.

⁷ Рим, після 141 р., RIC III 360a.

⁸ Рим, 162 – 163 рр., RIC III 67.

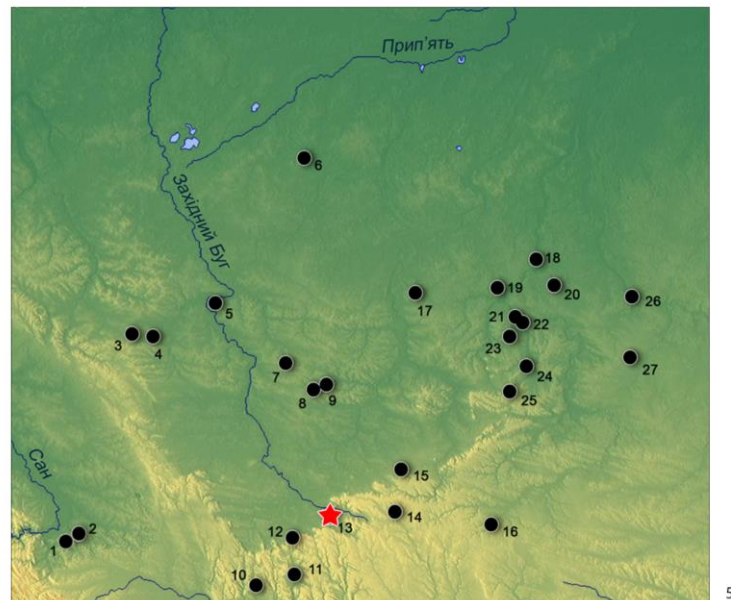
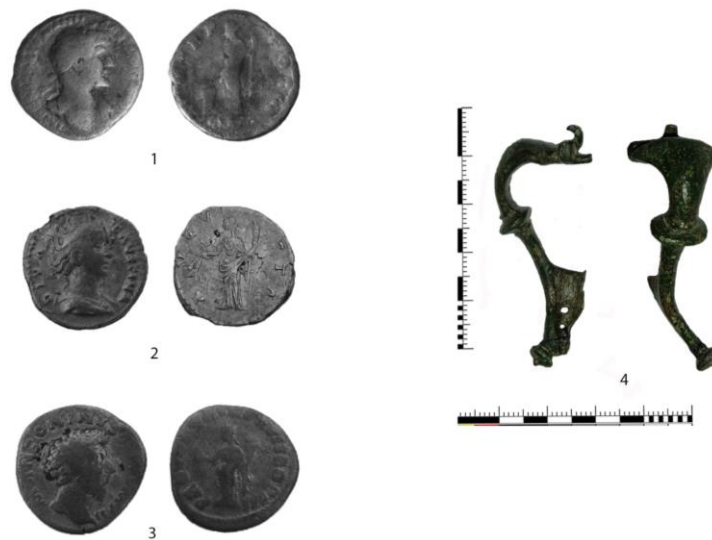

Рис. 2. Деякі знахідки римського часу в мікрореґіоні (фото без масштабу): 1–3 – римські денарії з поселення Якторів ІІІ, 4 – фібула типу Almgren 68 з пам'ятки Кривичі ІІІ. Скарби денаріїв у регіоні верхньої течії Дністра та Західної Волині (зірочкою позначений скарб зі с. Словіта): 1 – Хідновичі, Львівська обл.; 2 – Мочеради, Львівська обл.; 3 – Ruszczyzna / Рушчизна, гміна Komarów-Osada / Комарув-Осада, Польща; 4 – Swaruczów / Сваричув, гміна Komarów-Osada / Комарув-Осада, Польща; 5 – Лудін, Волинська обл.; 6 – Сереховичі, Волинська обл.; 7 – Лучиці, Львівська обл.; 8 – Брани, Львівська обл.; 9 – Борочиче, Волинська обл.; 10 – Бертишів, Львівська обл.; 11 – Костенів, Львівська обл.; 12 – Жуличі, Львівська обл.; 13 – Словіта, Львівська обл.; 14 – Орехівчик, Львівська обл.; 15 – Стоянівка, Львівська обл.; 16 – Бережанка, Тернопільська обл.; 17 – Ківерці, Волинська обл.; 18 – Збуж, Рівненська обл.; 19 – Бечень, Рівненська обл.; 20 – Костопіль, Рівненська обл.; 21 – Рубче, Рівненська обл.; 22 – Хотин, Рівненська обл.; 23 – Рівне (околиці); 24 – Здолбунів, Рівненська обл.; 25 – Мізоч, Рівненська обл.; 26 – Соснове, Рівненська обл.; 27 – Черниця, Рівненська обл.

Fig. 2. Some finds of the Roman period in the microregion (photo without scale)

Скарби денаріїв завжди складаються із грошових знаків багатьох емітентів, бо це було дійсністю грошового обігу Римської імперії. Наприклад, В. Кропоткін, покликаючись на замітку І. Черноброва, зазначив, що це був скарб денаріїв I–II ст., не вдаючись до сумнівних персональних визначень [Кропоткін, 2000, с. 51, № 2275].

Хоча можемо припустити, що монети вказаних імператорів у словітському грошовому комплексі могли становити достатньо значний відсоток, на що й звернули увагу вказані інформатори. Скарби із високим вмістом монет середини – другої половини I ст. притаманні передусім території пшеворської культури, хоча зрідка трапляються і в зоні поширення вельбарської та черняхівської [Dymowski, Myzgin, 2014, с. 48–50, таб 1]. Близьким до Словітського скарбу може бути депозит із с. Хідновичі Львівської обл., у якому присутня значна кількість монет цього періоду [Бандрівський, Білик, Мизгін, 2019].

Картографування такого типу знахідок на території Східноєвропейського Барбарікумі засвідчує його розташування в гущі ареалу скарбів римських денаріїв [Dymowski et al., 2020, таб 1]. Тобто в регіоні, де варварське населення найактивніше користувалося цими монетами й відбувався активний процес їхнього депонування (рис. 2, 5). Причини виникнення цих депозитів до кінця невстановлені і є об'єктом наукової дискусії [пор.: Dymowski, Myzgin, 2014]. Вважаємо, що подальші археологічні дослідження на місці знахідки Словітського скарбу могли б дати додаткову інформацію про його склад і походження. Важливі також подальші пошуки зниклих зі сільського музею монет, які належали до цього депозиту.

Отже, завдяки проведеному дослідженню стало можливим не тільки детальніше схарактеризувати призабутий грошовий скарб зі Словіти, а й виправити помилки, допущені в його публікації. І можна порадіти тому, що останнім часом такі роботи появляються все частіше [пор.: Degler, Myzgin, 2017; Левада, 2021 та ін.].

ЛІТЕРАТУРА

Бандрівський, М., Білик, М., Мизгін, К. (2019). Скарб римських денаріїв з с. Хідновичі Львівської області: перші результати досліджень. В О. В. Петраускас, О. В. Гопкало, С. А. Горбаненко (ред.), *Старожитності варварських племен у першій половині I тис. н. е.: до 90-річчя В. Д. Барана*. Київ: ІА НАН України, 230–243.

Занік, М. І. (2009). *Історичний нарис про село Словіту*. Рукопис. Приватний архів родини Занік. Словіта.

Кропоткін, В. В. (2000). Дополнение к списку находок римских монет. *Stratum plus*, 6, 20–117.

Левада, М. Е. (2021). Історія Сераховичівського скарбу. *Матеріали і дослідження з археології Прикарпаття і Волині*, 25, 317–332. <https://doi.org/10.33402/mdarpv.2021-25-318-333>

Магомедов, Б. В. (2006). Монети як джерело до історії племен черняхівської культури. *Археологія*, 4, 46–52.

Мызгин, К. В. (2013). Римские монеты в ареале черняховской культуры: проблема источников поступления. *Stratum plus*, 4, 217–233.

Онищук, Я. І. (2018). *Населення Західної Волині та Західного Поділля у першій половині I тис. н. е.: культурно-історичний аспект*. Львів: ЛНУ імені Івана Франка.

Онищук, Я. (2021). Дослідження кремаційного поховання римського часу в околиці с. Словіта Львівської області. *Брідщина – край на межі Галичини й Волині*, 12, 5–9.

Терський, С., Майорчак, М., Демський, Н. (2019). Дослідження археологічних пам'яток північно-західних відрогів Гологір (попереднє повідомлення про результати польового сезону 2019 р.). В О. Роман, І. Полянська (ред.), *Музей – платформа суспільного діалогу. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (Львів, Львівський історичний музей, 24 жовтня 2019 р.)*. Львів, 16–22.

Терський, С., Майорчак, М., Демський, Н., Куценяк, О. (2020). Дослідження в межах річки Західного Бугу і Гнилої Липи. *Археологічні дослідження в Україні 2019*, 161–162.

Чернобров, И. (1975). Подарок римского императора, *Труд*, 58 (16493), 2.

Degler, A., Myzgin, K. (2017). New information on finds of Roman coins from Western Ukraine: L'vivska oblast'. *Notae Numismaticae / Zapiski Numizmatyczne*, 11, 143–166.

Dymowski, A., Myzgin, K. (2014). Inflow and redistribution of Roman imperial denarii in the area of Przeworsk, Wielbark and Chernyakhiv Cultures and in the Baltic Islands in the light of chronological of coin hoards. *Notae Numismaticae / Zapiski Numizmatyczne*, 9, 39–69.

Dymowski, A., Bliujienė, A., Horsnæs, H., Nielsen, R. H., Hunter, F., Lind, L., Militký, J., Munteanu, L., Myzgin, K., Pelsdonk, J., Sidarovich, V., Stoklas, B., Vida, I., Vojvoda, V., Wigg-Wolf, D., Woytek, B. (2020). Roman Imperial hoards of denarii in the European Barbaricum. In C. Găzdac (Ed.), *Group and Individual Tragedies in Roman Europe. The Evidence of Hoards, Epigraphic and Literary Sources*. Cluj-Napoca: Technical University of Cluj-Napoca, 193–243. https://doi.org/10.14795/j.v7i1_SI.482

REFERENCES

Bandrivskiy, M., Bilyk, M., & Myzghin, K. (2019). A hoard of Roman denarii from Khidnivychi in Lviv region: preliminary results of study. In O. V. Petrauskas, O. V. Hopkalo, S. A. Horbanenko (Eds.), *Antiquates of the barbarian tribes in first half of the I millennium AD: dedicated for the 90 Anniversary of V. D. Baran*. Kyiv: IA NAN Ukrainy, 230–243. (in Ukrainian).

Zanik, M. I. (2009). *The historical essay about Slovita village*. Manuscript. Zanik famili private archive. Slovita. (in Ukrainian).

Kropotkin, V. V. (2000). Additiions to the List of roman coins finds. *Stratum plus*, 6, 20–117. (in Russian).

Levada, M. E. (2021). The history of Serakhovychy hoard. *Materials and studies on archeology of Sub-Carpathian and Volhynian area*, 25, 317–332. (in Ukrainian).

Mahomedov, B. V. (2006). Coins as the sources for the history of Chernyakhiv culture tribes. *Archaeology*, 4, 46–52. (in Ukrainian).

Myzgin, K. V. (2013). Roman coins in the Cherniakhiv culture area: the problem of the sources of influx. *Stratum plus*, 4, 217–233. (in Russian).

Onyshchuk, Ya. I. (2018). *The population of Western Volhynia and Western Pollia in the first half of the first millenium AD: historical and cultural aspects*. Lviv: LNU imeni Ivana Franka. (in Ukrainian).

Onyshchuk, Ya. (2021). Investigations of a cremation grave from Roman period in the vicinity of Slovita village in Lviv region. *Brody region – a land on the Halychyna and Volhynia borders*, 12, 5–9. (in Ukrainian).

Terskyi, S., Maiorchak, M., & Demskyi, N. (2019). Investigation of archaeological sites of the northwestern spurs of Holohory (preliminary report on the results of the field season 2019). In O. Roman, I. Polianska (Eds.), *Museum as a platform for public dialogue. Proceedings of the International Scientific and Practical Conference (Lviv, Lviv Historical Museum, 24 October 2019)*. Lviv, 16–22. (in Ukrainian).

Terskyi, S., Maiorchak, M., Demskyi, N., & Kutseniak, O. (2020). Research in the interfluve of the Western Bug and Hnyla Lypa. *Archaeological Research in Ukraine 2019*, 161–162. (in Ukrainian).

Chernobrov, I. (1975). Gift from the Roman Enperor. *The labour*, 58 (16493), 2. (in Russian).

Degler, A., & Myzgin, K. (2017). New information on finds of Roman coins from Western Ukraine: L'vivska oblast'. *Notae Numismaticae / Zapiski Numizmatyczne*, 11, 143–166.

Dymowski, A., & Myzgin, K. (2014). Inflow and redistribution of Roman imperial denarii in the area of Przeworsk, Wielbark and Chernyakhiv Cultures and in the Baltic Islands in the light of chronological of coin hoards. *Notae Numismaticae / Zapiski Numizmatyczne*, 9, 39–69.

Dymowski, A., Bliujienė, A., Horsnæs, H., Nielsen, R. H., Hunter, F., Lind, L., Militký, J., Munteanu, L., Myzgin, K., Pelsdonk, J., Sidarovich, V., Stoklas, B., Vida, I., Vojvoda, V., Wigg-Wolf, D., & Woytek, B. (2020). Roman Imperial hoards of denarii in the European Barbaricum. In C. Găzdac (Ed.), *Group and Individual Tragedies in Roman Europe. The Evidence of Hoards, Epigraphic and Literary Sources*. Cluj-Napoca: Technical University of Cluj-Napoca. 193–243. https://doi.org/10.14795/j.v7i1_SI.482

Стаття: надійшла до редакції 26.04.2024
прийнята до друку 16.09.2024

**A ROMAN IMPERIAL DENARII HOARD FROM SLOVITA, LVIV REGION:
AN OLD AND NEW DATA**

Nazar DEMS'KY¹, Kyrylo MYZGIN²

¹ *Museum of Local History of Slovita village and its outskirts,
I. Bogoslova Str., 1a, 80735, Slovita, Lviv region, Ukraine,
e-mail: arheologiaslovita@gmail.com*

² *University of Warsaw,
Krakowskie Przedmieście Str., 26/28, 00-927 Warsaw, Poland,
e-mail: kvmyzgin@gmail.com*

The article deals with the history and current state of research on the hoard of Roman imperial denarii accidentally discovered in 1975 near the village of Slovita (Lviv region). The deposit was discovered during the road's expansion on the village's southeastern outskirts. The first brief report on the hoard, made in the newspaper «Trud», contained several mistake statements. Archival sources, including the unpublished History of the Village of Slovita by local history teacher Maria Zanic, revealed that the real discoverer of the deposit was not Yaroslav Kindrat (as previously thought) but a resident of the neighbouring village of Yaktoriv, Mykhailo Kunytsia. It was also established that local shepherd children were among the first to come across the find, and the police later seized the coins. Maria Zanic herself, along with her students, found three more coins at the site. The entire hoard of 270 coins was transferred to the local museum in Slovita, not to the Zolochiv museum, as Vladislav Kropotkin had mistakenly stated. However, in 1981, the museum was temporarily closed, and when it was reopened in 1992, the coin hoard was no longer in its exposition. The article also presents the latest discovery of a denarius that was part of it. It was accidentally found in 2019: a denarius of the Titus minted in 80 AD in Rome (RIC II.12 Titus 122). This find indirectly confirms the location of the deposit and its very early chronological structure. This hoard could have been deposited by the population from one of the nearby sites of the Early Roman or Late Roman period (Lipica, Pszeworsk or Chernyakhiv cultures). The hoard was located in the thick of the Roman denarius hoards area, i.e., in a region where the barbarian population had a long and active tradition of using and depositing Roman coins. Typologically, the closest to the hoard from Slovita may be the deposit from the village of Khidnovychi in the Lviv region.

Key words: Slovita, Roman imperial denarii, hoard, denarius of Titus, Roman times.